

Krajina – človek – kultúra

Fenoménom "krajina" a "priestor" sa na prahu 21. storočia čoraz intenzívnejšie venujú nielen odborníci, ale aj politici. V súčasnosti krajinu a priestor zaraďujú na popredné miesta svojich hodnotových rebríčkov aj občania. V oficiálnych postojoch sa deklaruje zodpovednosť vo vzťahu k tvorbe kvalitného, zdravého a duchovne inšpirujúceho priestoru. Je nesporné, že identickou súčasťou takéhoto priestoru je krajina.

Progresívnym a efektívnym nástrojom na dosiahnutie spoločne identifikovaného cieľa je plánovanie v priestore a v území. Slovenská republika tento proces naštartovala aj prípravou nového zákona o priestorovom plánovaní.

Je nesporné, že v legislatívnej norme, ktorá kodifikuje postupy, nástroje a ciele na usmerňovanie širokej škály procesov v priestore, má adekvátnu polohu aj krajina. Identifikácia postavenia a vzájom-

ných väzieb je úlohou odbornou. Na tento proces reagovalo aj široké spektrum odborníkov na celoslovenskej konferencii s medzinárodnou účasťou **Krajina – človek – kultúra**, ktorá sa konala 6. – 7. mája v aule Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov UMB v Banskej Bystrici, v rámci VIII. ročníka medzinárodného festivalu filmov, televíznych programov a videoprogramov s tematikou ochrany a tvorby životného prostredia ENVIROFILM.

Hlavným organizátorom podujatia, ktoré prebiehalo pod záštitou ministra životného prostredia SR L. Miklósa, bola Slovenská agentúra životného prostredia – Centrum územného rozvoja v Banskej Bystrici. Siedmy ročník konferencie bol určitým prelomom, nielen čo do tematického zamerania, ale aj čo do formy. Vymedzil niekoľko ťažiskových tém, ktoré sú na Slovensku nové, resp. tém, ku ktorým treba jasne identifikovať postoje v polohe základného a aplikovaného výskumu s cieľom formulácie výstupov pre ich zakotvenie v legislatíve.

Siedmy ročník mal symbolicky aj sedem tematických okruhov. Tieto vytvárali určitý uzavretý cyklus od fenoménu informačnej spoločnosti a jej priestorového dosahu, cez význam a úlohu mesta, prírodný, krajinnoekologický a kultúrnohistorický potenciál až po identitu a duchovný rozmer. A ťažiskom, ku ktorému smerovali diskusie a polemiky, bola participácia občana na tomto procese.

Témy, a zároveň kľúčové slová, sa koncentrovali na budúcnosť, pre ktorú už teraz vytvárame realizačné podmienky:

- **Identifikácia priestorovo-relevantných vplyvov informačnej spoločnosti na krajinu** a ich priemet v systematike nástrojov priestorového plánovania. Téma, ktorá sa stáva fenoménom s priam osudovými dô-

Krajina a jej postavenie v procesoch priestorového plánovania

sledkami na ľudskú civilizáciu, najmä s prihliadnutím na jej morálny a etický (nielen technický) rozmer.

● **Trvalo udržateľný rozvoj mestskej krajiny** – téma, ktorá na Slovensku zatiaľ nebola otvorená, je temer tabu. Je vôbec možné chápať rozvoj urbánnej krajiny ako trvalo udržateľný? Aké – v podstate aj historické – podmienky boli inšpiráciou negovania mestskej a idealizovania postavenia a etického významu dediny? Je negácia skutočnosti, že mestá sú ekonomickým motorom rozvoja Slovenska, výsledkom nezáujmu a antagonistického postoja spoločnosti k "mestskosti" už od 19. storočia?

● **Kultúrohistorický potenciál krajiny** – je dopracovaný systém nástrojov na jeho identifikáciu a revitalizáciu? Ako štruktúrovať plánovacie nástroje pre tento proces?

● **Pozícia krajinnoekologických a krajinotvorných aspektov priestorového plánovania.** Má byť táto pozícia výsledkom aj mravného rozhodovania, najmä vo vzťahu k ostatným odvetvovým a sektorovým plánovacím aktivitám?

● **Význam prírodného dedičstva a ochrany prírody v priestorovom plánovaní.** Ako sa nové trendy celoplošnej ochrany tohto dedičstva v európskom a globálnom meradle majú transformovať do politiky a nástrojov priestorového plánovania?

● **Identita a interakcie kultúry a krajiny,** jej duchovný rozmer. I keď v našom hodnotovom systéme nie je tento atribút krajiny rozhodujúci, nie je možné ho naďalej ignorovať. Degradácia, homogenizácia a fragmentácia duchovnej infraštruktúry krajiny je neblahým dôsledkom takéhoto postoja.

● **Participácia občana na utváraní krajinného prostredia.** Nové formy a metódy tejto účasti musia byť identickou súčasťou legislatívy v priestorovoplánovacích mechanizmoch. A nielen legislatívy, ale aj všetkých postojov a systémov, ktoré tvoria a predstavujú vlády, elity.

Tvoria tým určitý model pre občana.

Uvedené témy, prezentované formou diskusií, otázok, návrhov a hľadania odpovedí, zaujali popredných odborníkov nielen na Slovensku, ale aj v Čechách a Poľsku. Zástupcovia vedy, vysokých škôl, štátnej správy a samosprávy reagovali angažovane a profesionálne. Odborní garanti podujatia – Alexandra Berková, Peter Jančura a Anna Kršáková – stoja pred neľahkou úlohou. S aktívnou spoluprácou oslovených odborníkov pokúsif sa o synergický výstup

pre pripravovaný zákon o priestorovom plánovaní.

Na záver niekoľko čísel – na konferencii prezentovalo svoje návrhy a myšlienky 46 odborníkov. Zúčastnilo sa na nej 92 zástupcov vedecských ústavov, vysokých škôl, projektových zložiek, štátnej správy a samosprávy z 3 štátov. Takýto záujem a zaujatie témou snáď svedčí aj o zmene postojov. A je zaväzujúci pre budúci 8. ročník.

Alexandra Berková

Príspevok AI NOVA k zvyšovaniu odbornosti v oblasti environmentálneho manažérstva

Na Slovensku je stále pomerne málo podnikov so zavedeným a certifikovaným systémom environmentálneho manažérstva (EMS). Chýbajú aj kvalifikovaní pracovníci, ktorí by boli iniciátormi, koordinátormi a hnacím motorom tejto aktivity v podnikoch. Riešením situácie je vzdelávanie pracovníkov podnikov a organizácií v danej oblasti.

Túto skutočnosť si uvedomuje aj neštátna vzdelávacia inštitúcia Academia Istropolitana NOVA, ktorá sa v r. 2001 uchádzala o grant z prostriedkov programu Európskej komisie Leonardo da Vinci, na podporu mobilného projektu zameraného práve na zvyšovanie praktických skúseností a vedomostí v oblasti environmentálneho manažérstva. Projekt bol schválený, a vďaka tomu môže 30 slovenských pracovníkov z malých a stredných podnikov, poslucháčov doktorandského štúdia, ako aj čerstvých absolventov vysokých škôl vycestovať na trojmesačnú odbornú stáž do krajín EÚ. Mladí ľudia budú v priebehu

apríla až septembra 2002 v jednej z partnerských krajín (Taliansko, Nemecko a Grécko) v podniku, ktorý má zavedený systém environmentálneho manažérstva. Hlavným cieľom tejto stáže je výmena skúseností, resp. získavanie nových vedomostí pri praktickom zavádzaní EMS, príprave na certifikáciu, resp. z overovania systému pri trvalej činnosti v podniku.

Program Otvorené, dištančné a odborné vzdelávanie (z angl. ODVL) sleduje predovšetkým dva hlavné ciele. Prvý je umožniť mladým ľuďom zo Slovenska oboznámiť sa so systémom environmentálneho manažérstva v praxi a prispieť tak k zvýšeniu zavádzania EMS, hlavne v malých a stredných podnikoch. Druhým cieľom je podporiť implementovanie predmetu *environmentálne manažérstvo* do učebných osnov našich vysokých škôl.

Okrem spomínaného mobilného projektu sa v rámci programu ODVL organizujú aj ďalšie vzdelá-